

Анотація дисципліни

1. *Назва курсу:* **Фізична географія України**
2. *Лектор:* Клименко Валентина Григорівна, доцент
3. *Статус:* вибіркова дисципліна
4. *Курс:* 3, семестр 5 семестр
5. *Загальна кількість академічних годин:* 120, Лекції - 48, практичні заняття - 32, самостійна робота - 40 год.)
6. *Кількість кредитів:* 4
7. *Опис дисципліни:*

Метою навчальної дисципліни «Фізична географія України» є формування у майбутніх спеціалістів знань про вивчення природно-територіальних, природно-аквальних комплексів України та їх компонентів; загальні особливості компонентів природи, ландшафтної структури і фізико-географічного районування; аналіз екологічних питань стану довкілля і охорона природи, об'єкти природо-заповідного фонду України.

Основні завдання вивчення дисципліни

- ✓ інтеграція знань, отриманих студентами під час вивчення окремих фізико-географічних дисциплін;
- ✓ поглиблене вивчення природних умов та природних ресурсів України;
- ✓ розкриття взаємозв'язків між компонентами природи в умовах господарської діяльності;
- ✓ аналіз фізико-географічного районування території, компонентної характеристики природно-територіальних комплексів різних рівнів;
- ✓ усвідомлення студентами необхідності здійснення заходів з охорони природи в Україні.

Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

знати :

- 1.Об'єкт дослідження, місце і зв'язки в системі наук, географічне положення України
2. Орієнтуватися у сучасних предметних напрямках географічної науки та методах її дослідження
- 3.Характеризувати природні умови і ресурси: тектонічну будову, рельєф України, геолого-геоморфологічну будову і ресурси надр; водні та кліматичні ресурси України, ґрунтовий, рослинний покрив і тваринний світ.
- 4.Виявляти несприятливі фізико-географічні процеси і явища в Україні.
- 5.Характеризувати регіональні ландшафтні структури.
- 6.Характеризувати зміну основних компонентів природного середовища під впливом діяльності людини
7. Географічну термінологію та номенклатуру.
- 8.Геоекологічну ситуацію в Україні.

вміти :

1. Використовувати новітні методи дослідження: загальнонаукові, дисциплінарні, міждисциплінарні та ін.
- 2, Оцінити і охарактеризувати особливості природно-географічного розташування України.
3. Пояснювати просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях.
- 3, Встановлювати закономірності: 1) тектоніко-орографічної будови; 2) поширення комплексів гірських порід; 3) поширення основних типів і родовищ корисних копалин; 4) поширення генетичних типів рельєфу; 5) поширення типів четвертинних відкладів.
- 4.Давати кліматичну характеристику України, окремого району чи населеного пункту
- 5.Оцінювати забезпеченість водними ресурсами різних регіонів України.
- 6.Визначати зональні типи ґрунтів, рослинності, біотопів для різних регіонів України,

фауністичних комплексів на рівнинній частині України, в Українських Карпатах, Кримських горах.

7. Виявляти сучасні фізико-географічні процеси, аналізувати зміни окремих компонентів природних умов під впливом господарської діяльності.

8. Аналізувати ландшафтну структуру України.

9. Формувати у студентів уміння користуватися географічною та картографічною мовою в навчальному процесі, застосовувати алгоритми користування картографічною продукцією при характеристиці окремих географічних об'єктів і територій.

10. Знати фактори, які впливають на геоекологічну ситуацію в Україні.

11. Вміти дати екологічну оцінку природних ресурсів України.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі компетентності:

ЗК 2. Навички роботи з персональним комп'ютером: уміння, пов'язані з використанням інформаційних та комунікативних технологій, різноманітних програмних засобів;

ЗК 8. Прагнення до збереження природного навколишнього середовища та забезпечення сталого розвитку суспільства;

ЗК 9. Дотримання етики, техніки безпеки відносно інших людей і відносно природи (принципи гуманізму, етики, біо-, еко- та геоетики): здатність діяти соціально відповідально та свідомо, на засадах етичних міркувань (мотивів), включаючи ділові комунікації та етику ділового спілкування, мати навички забезпечення безпеки життєдіяльності

ФК 2. Здатність до системного географічного мислення при вивченні територіальних рекреаційних систем, усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем та людиною;

ФК 3. Розуміння основних фізико-географічних та суспільно-географічних процесів, що відбуваються у географічному просторі на різних рівнях його організації;

ФК 4. Розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку та взаємодії природи і суспільства й уміння їх використовувати у професійній діяльності

Стисла анотація:

Дисципліна складається з трьох розділів:

Розділ 1. Вступ. Положення України, історія та ландшафтні дослідження.

Тема 1. *Вступ.* Фізична географія, її об'єкт, предмет і метода досліджень. Зміст, наукове і практичне значення курсу "Фізична географія України". Сучасні напрями комплексного фізико - географічного вивчення території України, проблеми раціонального використання і охорони її природних умов і ресурсів.

Географічне положення, територія, кордони. Оцінка фізико - географічного положення території.

Розділ 2. **Загальний аналіз природних умов і ресурсів.**

Тема 2. *Геолого-геоморфологічна будова і ресурси надр*

Тема 3. *Кліматичні умови та ресурси*

Тема 4-6. *Моря, внутрішні води і водні ресурси*

Тема 7. *Ґрунтова - рослинний покрив і тваринний світ.*

Тема 8. *Несприятливі фізико - географічні процеси і шляхи їх запобігання.*

Розділ 3. **Регіональний аналіз природних умов.**

Тема 9. *Ландшафти і фізико - географічне районування України.*

Тема 10-15. *Рівнинні ландшафтні структури*

Тема 10. *Зона мішаних лісів.*

Тема 11. *Зона широколистяних лісів.*

Тема 12-13. *Лісостепова зона України*

Тема 14-15. *Степова зона*

Тема 16-17. *Гірські ландшафтні структури*

Тема 16. *Українські Карпати*

Тема 17. *Кримські гори. Географічні проблеми раціонального використання природних умов і ресурсів, охорона природи в Україні*

8. *Форми організації контролю знань* – теоретичний захист практичних робіт; поточне експрес-опитування за матеріалами лекцій; участь у дискусіях під час лекційних та практичних занять; поточна контрольна робота для перевірки засвоєння матеріалу курсу, іспит.

9. *Мова викладання* – українська

10. Список рекомендованої літератури:

Основна література

1. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України: Підручник. - К.: Знання, КОО, 2006. - 511 с.

Допоміжна література

1. Білоус Г.М. Вплив господарської діяльності на водні ресурси України. - К.: Наукова думка, 1999. - 211с.
2. Географічна енциклопедія України: в 3-х т.- К.:Укр. енциклопедія ім. М.П.Бажана, 1989-1993.
3. Екологічна енциклопедія: У 3-х т./Редколегія: А.В.Толстоухов (головний редактор) та ін.. – К.:ТОВ «Центр екологічної освіти та інформації», 2008.
4. Крисиченко В.С. Людина і біосфера: основи екологічної антропології. – К.: Заповіт, 1998.
5. Шищенко П.Г. Прикладная физическая география. – К.: Выща школа, 1988.
6. Физико-географическое районирование Украинской ССР. – К.: Изд-во Киев.ун-та, 1968.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Інформаційні ресурси

1. Фонди Центральної наукової бібліотеки ХНУ ім. В.Н.Каразіна.
2. Фонд бібліотеки кафедри фізичної географії та картографії.

Інтернет-джерела

1. Національний атлас України. Електронна версія.
2. http://uk.wikipedia.org/wiki/Фізична_географія_України
3. http://www.google.com.ua/search?hl=ru-UA&as_q=Геологічна+будова
4. <http://ukr-tur.narod.ru/fisgeo/fisukr/relefgeol/relgeolukr.htm>
5. http://moyaukraina.io.ua/s108585/korisni_kopalini_ukraeni
6. http://www.google.com.ua/search?hl=ru-UA&as_q=Корисні+копалини+України
7. http://www.uapravo.com/hro/text.php?lan=rus&id=12396&id_book=12389&id_parent=123_98
8. <http://www.geograf.com.ua/>
9. https://geoknigi.com/book_view.php?id=456
10. <http://nature.land.kiev.ua/?chapter=2>

Методичне забезпечення

1.Клименко В.Г., Фенько О.П. Фізична географія України:навчальний посібник для студентів-географів.- Харків, 2013.- 96 с.